

آشنایی با

آداب اسلامی ۳

تدوین و تقدیم:

موسسه فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

Quansonat.ir

فهرست

۲	مقدمه
۴	آداب ورود به خانه
۶	آداب ورود
۷	آداب نشستن
۸	آداب مجالس
۱۰	آداب حضور در مجالس
۱۱	آداب مهمان نوازی
۱۲	آداب عیادت
۱۴	آداب تعزیه
۱۷	آداب حضور در مجالس عقد
۱۸	آداب هم نشینی
۱۹	آداب هم نشینی و همراهی با بزرگترها
۲۱	آداب هم نشینی با والدین
۲۲	آداب مسجد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ وَاتَّبَاعِهِ أَجْمَعِينَ....

اسلام منهج و برنامه حیات بشریت است و این برنامه تمام جوانب زندگی او را در بر می گیرد ، با توجه به اینکه یکی از جوانب زندگی انسان جنبه اجتماعی بودن وی است، اسلام نسبت به رعایت آداب اجتماعی اهمیت خاصی قائل شده و رعایت بسیاری از آداب اجتماعی را در زمره واجبات و برخی دیگر را جزو مستحبات و اعمال حسنه محسوب داشته و انجام آن را از پیروان خواستار شده و به نیکوکاران پاداش جاوید وعده داده است و ترک کنندگان را مجرم شناخته و مورد مذمت قرار داده است...

رعایت آداب اجتماعی نزد هیچ عقیده و مرام و مسلکی ، به اندازه اسلام مورد توجه قرار نگرفته است ، بنابراین

بر پدران و مادران و معلمین مؤمن و مهربان واجب است علاوه بر تَخَلُّق بر آداب اسلامی نسبت به آشنا ساختن فرزندان به آداب اسلامی تلاش جدی بنمایند و بر نوجوانان لازم است در جهت فراگیری آداب اسلامی سعی و تلاش فراوان نموده تا در دنیا با برخورداری از فضایل انسانی در کمال سعادت ، ایام را سپری و در آخرت ، از نعمات جاوید بهشت برخوردار شوند...

این رساله به منظور آشنا ساختن نوجوانان (دوره متوسطه دوّم) به پاره ای از آداب اسلامی تهیه و تدوین شده است ، امید است در این راستا مورد توجه و اهتمام مربیان و نوباوگان قرار گیرد و با دعای خیر خود ما را در این راستا یاری فرمایند .

موسسه فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

Quransonat.ir

آداب ورود به خانه

۱- در صورتی که خانه زنگ نداشته باشد ، در زدن به آرامی ، و پرهیز از محکم کوبیدن به در و ایجاد سرو صدا و مزاحمت برای همسایه ها و اهل خانه .

۲- در صورت داشتن زنگ ، یک بار زنگ زدن و منتظر ماندن ، تا در گشوده شود و پرهیز از زنگ ممتد و طولانی

۳- در صورتی که با یک بار زنگ زدن در باز نشود ، تا سه بار زنگ زدن جایز است ، مگر اینکه مطمئن باشی که اهل خانه صدای زنگ را نشنیده اند . ((إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدُكُمْ ثَلَاثًا فَلَمْ يُؤْذَنَ لَهُ فَلْيَنْصَرِفْ)) هرگاه کسی از شما سه بار (با سه بار زنگ زدن) درخواست ورود به خانه ای داشت بدو پاسخ ندادند پس بهتر است از ورود به آن خانه منصرف شود .

۴- بعد از زنگ زدن ، ایستادن در طرف راست یا چپ در ، و پرهیز از ایستادن در مقابل درب ورودی خانه . ((فَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ إِذَا آتَى بَابِ قَوْمٍ لَمْ يَسْتَقْبِلْهُ مِنْ تِلْقَاءِ وَجْهِهِ ، وَ لَكِنْ مِنْ رُكْنِهِ الْأَيْمَنِ أَوْ الْأَيْسَرِ)) رواه ابوداود هرگاه پیامبر (ص) به خانه ی کسی می رفت بعد از در زدن هرگز در مقابل درب منزل نمی ایستاد بلکه در طرف راست یا چپ در منتظر می ماند .

۵- اگر پرسیدند : کیستی ؟ نگوید منم و ... ، بلکه دقیقاً اسم خود را ذکر کند . جابر بن عبدالله گوید به خانه ی پیامبر (ص) رفتم و در زدم . پیامبر (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فرمود: کیست ؟ گفتم : منم ، من . فرمود : من ، من ... این گونه پاسخ را ناخوشایند داشت .

۶- اگر مهمانی ، برابر اطلاع و قرار قبلی باشد یا نباشد ، در صورتی که میزبان از قبول مهمان عذر خواست ، بایستی مهمان عذرش را بپذیرد ، شاید میزبان مشکل خاصی داشته باشد . ((وَإِذَا قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ

آزگی لکم)) و هنگامی که به شما گفته شد برگردید پس
برگردید همان برای شما بهتر و پاکیزه تر است
در چنین مواقعی بایستی میزبان از توسل به دروغ
پرهیزد . مثلاً به بچه اش نگوید : برو به مهمان بگو ، بابام
خانه نیست . و ...

آداب ورود

۷- قبل از ورود کفش هایش را بنگرد ، اگر چیزی (
آلودگی) دید ، پاک نماید . زیرا اسلام دین نظافت و
پاکیزگی است.

۸- سلام و احوال پرسى کردن با میزبان .

۹- درخواست اجازه برای ورود و پرهیز از ورود به درون
خانه بدون اجازه میزبان .

۱۰- در هنگام ورود به خانه ، پشت سر میزبان حرکت کند
و از جلو افتادن پرهیزد و به میزبان فرصت دهد تا ورود
مهمان را به اهل خانه اطلاع دهد .

۱۱- هنگام ورود کفش هایش را در جای کفش و یا در کناری قرار دهد. (کفش با پای راست پوشیده می شود و با پای چپ در آورده می شود). ((إِذَا اِنْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ وَ إِذَا اِنْتَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ)) . رواه مسلم هر گاه کسی از شما کفش هایش را پوشید با پای راست شروع کند و هرگاه در آورد از پای چپ شروع نماید .

آداب نشستن

۱۲- مهمان بایستی در داخل خانه در مکانی بنشیند که میزبان برایش تعیین می کند ، اگر میزبان هم تعیین نکرد در مکان مناسبی بنشیند بطوری که اهل خانه کمتر در معرض دید باشند و در رفت و آمد به زحمت نیفتند .

۱۳- در نشست و برخاست ادب را رعایت کند و به اشخاص و اشیاء درون خانه خیره نشود .

آداب مجالس

۱- هنگام ورود به مجالس بایستی بر همگان سلام کرد
((السلام علیکم و رحمه الله و برکاته ، یا سلام علیکم))

۲- اگر بخواهد با اهل مجلس مصافحه کند (دست بدهد)
از فاضل تر ، عالم تر ، متقی تر و بزرگتر شروع نماید .
پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) در این باره می فرماید : ((وَ اَبْدَأْ بِالْكَبَرِ))
از بزرگتر شروع نمائید .

۳- اگر شروع مصافحه از بزرگتر امکان پذیر نبود و یا
بزرگترها در میان اهل مجلس پراکنده بودند ... مصافحه را
از طرف راست شروع نماید .

۴- از نشستن بین دو کس که باهم هستند بپرهیزد ، بلکه
در انتهای راست یا چپ مجلس بنشیند . ((لَا يَجْلِسُ بَيْنَ
رَجُلَيْنِ اِلَّا بِاِذْنِهِمَا)) رواه ابوداود میان دو کس منشین مگر به
اجازه ی آنها .

۵- مستحب است ، نشستگان خود را جمع کنند و برای تازه وارد جا خالی کنند و در صورت تنگی و کم بودن جا ، از نشستن به صورت چهار زانو بپرهیزند .

۶- از استراق سمع و گوش دادن به سخنان دو کس که با هم سخن می گویند ، بپرهیزند . ((مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ صَبَّ فِي أُذُنَيْهِ الْأَنْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) رواه بخاری هر کس کنجکاوانه صحبت های دیگران را استماع نماید و آنها از استماع او ناراضی باشند ، در روز قیامت در گوش هایش سُرَب مذاب ریخته می شود .

۷- هنگامی که سه نفر با هم نشسته اند ، نجوا کردن دو نفر از آنان با همدیگر جایز نیست . ((لَا يَتَنَاجَى اِثْنَانِ بَيْنَهُمَا ثَالِثٌ)) رواه امام مالک و ابوداود از میان سه نفر ، دو نفر آنها با هم نجوا و در گوشی با هم صحبت نکنند

۸- اگر مهمان از همگان کوچکتر باشد ، سخن گفتن را شروع نماید و به سئوالاتی که از او پرسیده می شود

پاسخ دهد . و فقط هنگامی سخنی بگویند که سخنش بجا
و مورد رضایت میزبان و سبب سرور آنها باشد .

آداب حضور در مجالس

۱- رعایت نظافت و پاکیزگی بدن ، لباس و وضع ظاهری.

پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) در این باره خطاب به اصحاب فرمود :
((إِنَّكُمْ قَادِمُونَ عَلَيَّ إِخْوَانِكُمْ فَأَحْسِنُوا رِحَالَكُمْ حَتَّى
تَكُونُوا كَأَنَّكُمْ شَامَةٌ فِي النَّاسِ . فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفُحْشَ وَلَا
التَّفَحُّشَ)) رواه ابوداود ، مالک و حاکم همانا شما بر برادرانتان
وارد می شوید پس سیمایتان را نیکو نمایید گویی که
شمامه (میوه خوش شکل و خوش بو) هستید در میان
مردمان ، همانا خداوند بدی و بد گویی را دوست نمی دارد

۲- در صورت امکان بردن هدیه . ((تَهَادُوا تَحَابُّوا)) به
همدیگر هدیه بدهید تا میان شما محبت ایجاد شود .

۳- ملاقات با دیگران با تبسم و گشاده رویی .

آداب مهمان نوازی

- ۱- مهمان را در مکان مناسبی بنشانند.
- ۲- با احترام و گشاده رویی با وی سخن بگویند .
- ۳- مکان مناسبی برای خواب و استراحت وی مهیا کنند
- ۴- در حد معمول و متعارف از مهمان پذیرایی کنند و از اسراف و تبذیر بپرهیزند .
- ۵- محل وضو گرفتن و جهت قبله را برای وی بگویند .
- ۶- قرار دادن حوله ی پاک و تمیز برای خشک کردن دست و صورتش .
- ۷- در صورت امکان در دسترس قرار دادن عطر و آینه
- ۸- نظافت دستشویی قبل از ورود او به آن .
- ۹- دور نگه داشتن لباس زنان و بچه ها از دید مهمان

۱۰- مهمان هم بایستی برای میزبان ایجاد مزاحمت ننماید . اگر هدفش ملاقات است زیاد طول ندهد و مانع کار میزبان نشود .

۱۱- بهتر است بیش از یک شبانه روز توقف ننماید

۱۲- حداکثر مهمانی در صورت تمایل و اصرار میزبان و ضرورت ، سه شبانه روز است . و بیش از سه شبانه روز درنگ جایز نیست .

۱۳- هنگام خروج از منزل از میزبان اجازه بگیرد .

آداب عیادت

۱- هر مسلمان موظف است هرگاه برادر دینی اش بیمار شود ، او را عیادت نماید . ((مَن عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَزَلْهُ بِخَوْضٍ فِي الرَّحْمَةِ حَتَّى يَجْلِسَ فَإِذَا جَلَسَ أَعْمَسَ فِيهَا)) رواه احمد و ابن حبان کسی که بیماری را عیادت نماید پیوسته رحمت خداوند شامل حال است تا هنگامی می نشیند پس

هنگامی که نشست در رحمت او غوطه ور می شود .

۲- عیادت کننده بایستی لباس معمولی و تمیز و پاکیزه بپوشد . و از پوشیدن لباس شادی و استعمال عطر زیاد پرهیزد .

۳- عیادت کننده از بیان زیان های مالی وارد بر مریض و اخبار نگران کننده و ذکر مرگ پرهیزد .

۴- اگر ناچار به رساندن خبر فوت یکی از بستگان مریض باشد ، بایستی خبر را در فرصت مناسبی بیان کند نه قبل از غذا خوردن یا خوابیدن و یا در حالت شدت بیماری و طوری بیان نماید که از شدت اندوه مریض بکاهد . مثلاً بگوید : فلانی هم شدیداً بیمار است و حالش خیلی بد است ، شنیده ام گویا فوت کرده است.

۵- زیاد ننشیند مگر اینکه بیمار اصرار کند و دوست داشته باشد که بیشتر بنشیند .

۶- بر بالین بیمار با صدای بلند صحبت ننماید .

۷- بیمار را وادار به خوردن غذا یا داروی خاصی نکند ، شاید برای وی مضر باشد .

آداب تعزیه

۱- شرکت در مراسم تشیع جنازه ی اقوام ، دوستان و آشنایان . ((حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ : رَدُّ السَّلَامِ ، عِيَادَةُ الْمَرِيضِ ، اِتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ وَ...)) بخاری و مسلم حَقُّ مسلمان بر مسلمان پنج چیز است : جواب سلام ، عیادت بیمار ، تشیع جنازه و ...

۲- ابراز همدردی و تسلیت به بازماندگان ، ذکر صبر ، یادآوری زندگی فانی دنیوی و حیات جاوید اخروی . كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

رحمن/۲۶-۲۷ تمام کسانی که بر روی زمین هستند همگی

می میرند و از بین می روند و فقط ذات خداوند صاحب عظمت و بزرگی است که باقی می ماند .

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتْنَعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾ آل عمران / ۱۸۵ هر شخصی چشنده مرگ است و قطعاً در روز قیامت بطور کامل و کیفر و پاداش داده می شوید پس کسی که از آتش دور داشته شود و به بهشت داخل شود به راستی کامیاب و رستگار شده است و (آگاه باشید) زندگانی دنیا چیزی جز کالایی فریبنده ای نیست.

پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فرماید : ((إِنْ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَ لَهُ مَا أَعْطَى وَ كُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى)) بخاری و مسلم از آن خداوند متعال است هر آنچه که باز پس می گیرد و هر آنچه که می بخشد . و هر چیز نزد او زمان و وقت معین و مشخصی دارد .

و مانند آنچه که پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) در فوت ابراهیم فرزندش فرمود، بگوید : ((إِنْ الْعَيْنَ تَدْمَعُ وَ الْقَلْبُ يَحْزَنُ وَ لَا نَقُولُ

إِلَّا مَا يَرْضَى رَبُّنَا ، وَ أَنَا بِفِرَاقِكَ يَا اِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ))
بخاری و مسلم همانا چشم‌ها اشکبار است و دل‌ها غمگین ، و
چیزی بر زبان نمی‌آوریم جز آنچه که خداوند بدان راضی
باشد ، و ما در فراق و جدایی از تو ای ابراهیم غمگین و
محزونیم .

حضرت عمر (رض) عادتش بر این بود هر وقت که
می‌گفتند : فلان فوت کرد ، می‌گفت : ((وَ لَا بُدَّ مِنْ يَوْمٍ
يُقَالُ فِيهِ : مَاتَ عُمَرُ)) . و به یقین روزی خواهد آمد که در
آن روز خواهند گفت : عُمَرُ فوت کرد .

حسن بصری گوید : ((يَا ابْنَ آدَمَ ، إِنَّمَا أَنْتَ أَيَّامٌ ، كَلَّمَا
ذَهَبَ يَوْمٌ ذَهَبَ بَعْضُكَ)) . ای آدمیزاد بی شک تو
همچون روزها و ایام هستی که چون هر روز بگذرد بخشی
از تو هم برود .

عارفی گوید : هر روز می‌میریم (در خواب) و زنده
می‌شویم (بیداری) قطعاً روزی خواهد آمد که خواهیم

مرد و در آن روز دوباره زنده نخواهیم شد.

آداب حضور در مجالس عقد

۱- شرکت در مجالس عقد به شرط رعایت موازین شرع، مستحب و مستوجب اجر و پاداش است. لذا در صورت امکان بهتر است مراسم عقد را در مساجد برگزار نمود. ((اِعلِنُوا هَذَا النِّكَاحَ ، وَاجْعَلُوهُ فِي الْمَسَاجِدِ وَاضْرِبُوا عَلَيْهِ بِالذُّقُوفِ)) ترمذی و ابن ماجه عقد و نکاح را اعلام نماید، و در مسجد برگزار کنید و در این مراسم دف بنوازید.

۲- به مزدوجین تبریک و تهنیت گفته شود و در حق آنها دعای خیر گردد. ((بَارَكَ اللهُ لَكُمْ وَ بَارَكَ عَلَيْكُمْ وَ جَمَعَ بَيْنَكُمْ فِي خَيْرٍ)) مسلم، ابن ماجه و نسایی خداوند متعال بر شما مبارک نماید و برکاتش را بر شما ارزانی دارد و شما را عاقبت به خیر گرداند.

آداب هم نشینی

۱- صحبت کردن به آرامی و در حد شنیدن طرف مقابل باشد .

لقمان خطاب به فرزندش گفت : ((وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ)) . لقمان

۲- گوش دادن به دقت ، به سخنان هم نشینان .

۳- از قطع کردن سخن دیگران بپرهیزد . در صورت فهم نکردن کلام گوینده ، صبر نماید تا سخنش تمام شود و سپس از وی بپرسد .

۴- از نشستن زیاد و طولانی بپرهیزد . محمد بن شهاب الزهری تابعی می گوید : شیطان در هم نشینی های طولانی بهره ای دارد که نشستگان به صورت غیبت و ... بهره اش را می پردازند .

۵- از غیبت ، سخن چینی و سخنان لغو و بیهوده بپرهیزد

- ۶- وقتی که دیگری مورد خطاب سؤال قرار می گیرد ، از پاسخ دادن بپرهیزد ، زیرا نشانه ی فضولی است .
- ۷- رعایت ادب کامل در بازکردن و بستن درها ، و رفت و آمدها به وقت خواب دیگران .

آداب هم نشینی و همراهی با بزرگترها

- ۱- هنگام راه رفتن با بزرگترها ، بایستی از طرف راست آنها و مقداری عقب تر حرکت کرد .
- ۲- به وقت ورود و خروج او را مقدم داشت .
- ۳- هنگام ملاقات ، در سلام کردن بر وی سبقت جوید، و در سخن گفتن ، او را مقدم دارد ، و با دقت به سخنان گوش فرا دهد .
- ۴- به هنگام مجادله و مناقشه به آرامی با وی سخن بگوید و در هنگام ندا و مورد خطاب قرار دادنش ادب را فراموش نکند . ((لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوقِرْ كَبِيرَنَا وَ يَرْحَمَ

صَغِيرًا)) رواه احمد و طبرانی کسی که برای بزرگتران احترام قایل نشود و به کوچکترها رحم ننماید از ما مسلمانان نیست .

۵- به هنگام پذیرایی ، بزرگتر را بر دیگران مقدم بدارد و پذیرایی از آنها شروع و از طرف راست آنها ادامه می یابد .

((يَوْمَ أَقْرَأَهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ ، فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً فَأَعْلَمَهُمْ بِالسُّتَةِ ، فَإِنْ كَانُوا فِي السُّتَةِ سَوَاءً ، فَأَقْدَمَهُمْ هِجْرَةً ، فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً فَأَقْدَمَهُمْ سِنًا)) رواه مسلم دانایانتر به کتاب خدا (قرآن) برای امامت بر سایرین شایسته تر است . اگر همگان در علم به کتاب خدا همسان بودند ، دانایانترین آنها به احادیث و سنت پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) به امامت شایسته تر است . اگر در علم و عمل به سنت هم همسان بودند ، آنکه در هجرت بر دیگران سبقت جسته به امامت شایسته تر است و اگر باز همسان بودند ، بزرگترین آنها از

نظر سن برای امامت شایسته تر است و بر سایرین ترجیح دارد .

۶- اگر افراد از نظر سن و فضل با هم مساوی و متقارب بودند ، از راست شروع می شود .

آداب هم نشینی با والدین

۱- هرگز نباید والدین را با اسمشان مورد خطاب قرار داد .

۲- هرگز نباید پیشاپیش آنها راه رفت و در راه رفتن از آنها جلو افتاد .

۳- در حضور آنها بایستی مودبانه نشست .

۴- با آرامی و نرمی با آنها صحبت نماید .

۵- خواسته های آنها را به جا آورد .

۶- از درشت خویی و تند خویی با آنها پرهیزد .

آداب مساجد

خداوند متعال می فرماید : مساجد خانه های من بر روی زمین هستند و زائران من آباد کنندگان مساجد هستند ، پس خوشا به حال بنده ای که در خانه اش وضو بگیرد سپس مرا در خانه ام زیارت کند که نزد صاحب خانه (مسجد) دارای اکرام و احترام است .

پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) می فرماید : **مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ مَشَى إِلَى بَيْتِ مَنْ يُبَوِّتُ اللهُ لِيُقْبِلَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ كَانَتْ خَطْوَتَاهُ إِحْدَاهُمَا تَحُطُّ خَطِيئَةً وَالْأُخْرَى تَرْفَعُ دَرَجَةً** . روه مسلم و الترمذی و النسائی کسی که در خانه اش وضو بگیرد سپس به سوی خانه ای از خانه های خداوند برود تا فرضی از فرائض خداوند را بجا آورد با یک قدم (پای چپ) یک گناه او پاک می شود و با قدم دیگر (پای راست) یک درجه مقام و منزلت او بالا می رود .

از جمله آداب مساجد :

۱- هنگام خارج شدن از خانه به قصد رفتن به مسجد بگویند : **اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي سَمْعِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي نُورًا وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، اللَّهُمَّ اعْطِنِي نُورًا.** متفق علیه پروردگارا! در قلبم نور قرار داده و در زبانم ، در شنوائیم ، در بینائیم ، و از پشت سرم ، از پیش رویم ، از بالای سرم و از زیر پایم نور قرار ده ، و پروردگارا! مرا نور ارزانی دار .

۲- رفتن به مسجد به آرامی و متانت و وقار . **إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَأْتُوهَا وَأَنْتُمْ تَسْعَوْنَ ، وَأَتُوهَا وَأَنْتُمْ تَمْشُونَ وَعَلَيْكُمْ السَّكِينَةُ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأْتُوا.** متفق علیه هنگامی که نماز (جماعت در مسجد) اقامه (و شروع شد) شتابان و با عجله به مسجد وارد نشوید باید به آرامی و متانت به مسجد بیایید . پس هر جا به نماز جماعت

رسیدید نماز را از همانجا شروع کنید و هر مقدار از جماعت از شما فوت شد و به آن نرسیدید در پایان جماعت، خود آن را بخوانید و نماز را تمام کنید.

۳- قبل از ورود به مسجد بگویند: **اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ**
رواه مسلم ((پروردگارا! درهای رحمتت را بر رویم بگشای ((سپس با پای راست به مسجد وارد شود.

۴- در آوردن کفش ها در قسمت کفش گن مسجد و قرار دادن آنها در قفسه کفش ها و پرهیز از بردن کفش ها به داخل مسجد و آلوده کردن مسجد.

۵- پرهیز از وارد شدن به مسجد با جوراب های آلوده و بد بو.

۶- به محض ورود به مسجد و قبل از نشستن مستحب است دو رکعت نماز **تَحِيَّةَ الْمَسْجِدِ** (سوغات مسجد) خوانده شود. **إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ** متفق

علیه هنگامی که کسی از شما وارد مسجد شد قبل از آنکه بنشینند دو رکعت نماز بخواند .

۷- پرهیز از خرید و فروش و معامله کردن در مسجد و جستن گم شده خود در آنجا. إِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَبِيعُ أَوْ يَتَّاعُ فِي الْمَسْجِدِ فَقُولُوا: لَا أَرْبَحَ اللَّهُ بِتِجَارَتِكَ، وَإِذَا رَأَيْتُمْ مَنْ يَشُدُّ فِيهِ صَالَةً فَقُولُوا: لَا رَدَّ اللَّهُ عَلَيْكَ صَالَتَكَ . رواه الترمذی وصححه الألبانی وقتی که دیدید کسی در مسجد خرید و فروش و معامله می کند به او بگویند خداوند تجارتت را سودمند و مبارک نگرداند . و هنگامی که دیدید کسی درباره (حیوان) گمشده اش پرس و جو می کند پس بگویند: خداوند آن را به تو باز نگرداند .

۸- پرهیز از رفتن به مسجد در هنگام خوردن پیاز و سیر و یا داشتن بوی نامطبوع. مَنْ أَكَلَ الثُّومَ وَالْبَصَلَ وَالْكُرَاتَ فَلَا يُقْرَبُ مَسْجِدَنَا، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَسْأَلُ مِمَّا يَأْذِي مِنْهُ بَنُو آدَمَ . رواه مسلم کسی که سیر و پیاز و تره خورده است پس به مسجد ما

نزدیک نشود ، همانا فرشتگان هم از آنچه مایه اذیت و آزار آدمیان است ، اذیت می شوند .

۹- پرهیز از خروج از مسجد بعد از اذان و قبل از خواندن نماز إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنَ فَلَا يَخْرُجُ أَحَدٌ حَتَّى يُصَلِّيَ . رواه البيهقي و صححه الألبانی هنگامی که مؤذِّن ، اذان گفت پس کسی از مسجد خارج نشود تا نماز می گزارد .

۱۰- پرهیز از عبور کردن در جلو نمازگزاران . لَوْ يَعْلَمُ الْمَارِ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي مَا ذَا عَلَيْهِ؛ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ . متفق عليه اگر عبور کنندگان از جلو نمازگزاران می دانستند چه گناهی متوجه آنان است ، اگر چهل سال منتظر بمانند (تا نماز فرد تمام شود) برای آنها بهتر است از اینکه از جلو او عبور کنند.

۱۱- در مسجد جز خواندن نماز و ذکر و تسبیح از هر گونه صحبت و سخن دیگری پرهیزد . لَا تَتَّخِذُوا الْمَسَاجِدَ

طَرَقًا إِلَّا لِذِكْرٍ أَوْ صَلَاةٍ . رواه الطبرانی وحسنه الألبانی مسجد را جز برای عبادت و نماز و امور ارزشمند، مکان سخنان بیهوده و امور دنیوی خود نکنید .

۱۲- پرهیز از بلند کردن صدا در مسجد حتی در حالت تلاوت قرآن و تشویش اذهان نماز گزاران و هم چنین هنگام پاسخ دادن به موبایل (در صورت امکان موبایل روی بیصدا باشد و اگر زنگ خورد بلافاصله صدای زنگ قطع شود حتی اگر در حال نماز خواندن هم باشد) .

۱۳- در صورت ادای نماز با جماعت بایستی صف های پیشین کامل شوند و فرد خارج از صف نماز گزاران نماز نخواند . **أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ص) رَأَى رَجُلًا يُصَلِّي خَلْفَ الصَّفِّ وَحَدَّةً ، فَأَمَرَهُ أَنْ يُعِيدَ صَلَاةً .** رواه ابوداود واحمد والترمذی همانا پیامبر (عَلَيْهِ السَّلَام) مردی را دید که در پشت صف های نماز به تنهایی نماز جماعت می خواند پس به او امر کرد که نمازش را دوباره بخواند (چون نماز خارج از صف نماز گزاران به تنهایی

درست نیست) .

۱۴- کسی نباید در مسجد ، مکان خاصی را به خود اختصاص دهد ، مسجد متعلق به همگان است و بهتر است در تمام قسمت های مسجد نماز خوانده شود . *أَيَعِزُّ أَحَدُكُمْ إِذَا صَلَّى أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ أَوْ عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ* رواه ابوداود و احمد آیا کسی از شما ناتوان است از اینکه (بعد از ادای فرض و هنگام خواندن نماز سنت) قدمی پیش برود و یا به عقب بیاید یا به طرف راست یا چپ برود (و فقط در یک مکان نماز نخواند)؟

۱۵- خانم ها از استعمال عطر و آرایش کردن هنگام رفتن به مسجد جداً پرهیزند . *إِذَا شَهِدْتَ إِحْدَاكِنَّ الْمَسْجِدَ فَلَا تَمَسَّ طَيِّبًا* . رواه مسلم هنگامی که یکی از شما زنان به مسجد آمد پس عطر استعمال نکند .

۱۶- جُنُب ، حَائِض و نَفْسَاء از نشستن در مسجد پرهیزند .

۱۷- پرهیز از آوردن کودکان به مسجد که ایجاد مزاحمت کنند مگر در صورتی که به منظور آموختن آداب مسجد به آنها و تشویق و ترغیب آنها به نماز و عبادت باشد و بر او نظارت کامل داشته باشد که مسجد را آلوده ننماید و با ایجاد سرو صدا و رفت و آمدهای بیمورد باعث تشویش اذهان نماز گزاران نشود .

۱۸- هنگام خروج از مسجد بگوید : **اَللّٰهُمَّ لِيْ اَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ**
رواه مسلم ((پروردگارا بخشایشت را شامل حالم بگردان))
سپس با پای چپ از مسجد خارج شود .

عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : **سبعة يظلهم الله في ظله، يوم لا ظل إلا ظله - وعد منهم - ورجل قلبه معلق بالمساجد .** متفق عليه . از ابوهریره (رض) روایت شده است که پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فرمود : در روز قیامت و در صحرای محشر در حالی که هیچ سایه ای جز سایه عرش پروردگار وجود ندارد هفت گروه در کمال آسایش و آرامش در زیر

سایه عرش خداوند هستند که یکی از آنها ، مردی است
که قلبش وابسته به مسجد باشد.

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ إِذْ دَخَلَتْ امْرَأَةٌ مِنْ مَزِينَةَ تَرَفَّلَ فِي زِينَةٍ لَهَا فِي الْمَسْجِدِ،
فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ انْهَوِ نِسَاءَكُمْ عَنِ لُبْسِ الزَّيْنَةِ
وَالْتَّبِخْتُ فِي الْمَسْجِدِ فَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمْ يَكْتُمُوا حَتَّى لَبَسَ نِسَاؤُهُمُ الزَّيْنَةَ
وَتَبِخْتُ رَوَافِي الْمَسَاجِدِ. رواه ابن ماجه. از حضرت عایشه (رض)
روایت شده است که باری پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) در مسجد
نشسته بود که زنی از طایفه مزینه در حالی که خرامان
همراه با صدای زیور آلاتش به مسجد وارد شد . پیامبر (صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فرمود : ای مردم زنانان را از پوشیدن و استعمال
زیور آلات و خرامان آمدن به مسجد بازدارید . همانا بنی
اسرائیل مورد لعن و نفرین قرار نگرفتند و از رحمت
خداوند محروم نشدند تا هنگامی زنانشان آرایش کرده با
زیور آلاتشان خرامان و با ناز در مساجد حضور یافتند .